

Plan mot diskriminering och kränkande behandling

Förskolan Ljusstaden

Upprättad: 2018-10-22

Reviderad: 2020-03-27

Innehållsförteckning

Inledning	s 3-4
Syfte och bakgrund	
Främja likabehandling och motverka kränkningar	
Ett sammanhållet uppdrag	
Tillitsfulla relationer	
Normer, normmedvetenhet och normkritik	
Definitioner	s 4
Styrdokument	s 5
Främjande och förebyggande arbete	s 6
Plan mot kränkande behandling	s 7
Aktiva åtgärder mot diskriminering	s 8
Plan mot diskriminering	s 9
Fördjupnings- och referensmaterial	s 10-11

Inledning

Syfte och bakgrund

Att ha ett målinriktat arbete med ansvarsfördelning om någon skulle utsättas för kränkande behandling och diskriminering. Att främja likabehandling samt förebygga och motverka diskriminering på grund av kön, etnisk tillhörighet, religion, sexuell läggning och funktionshinder samt annan kränkande behandling och mobbning. Att skapa en miljö där barn och personal känner trygghet och arbetsro.

Nedanstående punkter har, i kombination med det som nationella styrdokument föreskriver, varit viktiga utgångspunkter vid framtagandet av detta dokument.

Exempel på framgångsfaktorer i likabehandlingsarbetet är:¹

- att arbeta med ett normkritisk förhållningssätt,
- att hela verksamheten är delaktig (inklusive barn)
- att aktivt och löpande arbeta med planen mot diskriminering och kränkande behandling och
- att planen grundas i verksamhetens situation här och nu.

Främja likabehandling och motverka kränkningar

Utbildningen ska enligt skollag och läroplan utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och mänskliga rättigheter. Ibland sammanfattas detta som förskolans värdegrund. Det främjande arbetet ska syfta till att förankra respekten för alla människors lika värde samt att bidra till en miljö där alla barn och känner sig trygga och utvecklas.

Förskolans värdegrund ska genomsyra verksamheten. Värdegrund blir därmed något vi gör och förskolans värdegrund, så som styrdokumentet formulerar den, genomsyrar verksamheten först när vi medvetet väljer och agerar på ett sätt som främjar barns lika rättigheter och möjligheter.

Ett sammanhållet uppdrag

Arbetet med förskolans värdegrund kan beskrivas med hjälp av perspektiven **om**, **genom** och **för**. Barnen utvecklar i arbetet med värdegrunden kunskaper om mänskliga rättigheter och demokrati. I detta arbete utvecklar barn förmågor som behövs för att aktivt kunna verka i ett demokratiskt samhälle.

Utdrag ur förskolans läroplan:

”Förskolan ska lägga grunden för ett livslångt lärande. Verksamheten ska vara rolig, trygg och lärorik för alla barn som deltar. Förskolan ska stimulera barns utveckling och lärande samt erbjuda en trygg omsorg. Verksamheten ska utgå från en helhetssyn på barnet och barnets behov och utformas så att omsorg, utveckling och lärande bildar en helhet. I samarbete med hemmen ska barnens utveckling till ansvarskännande människor och samhällsmedlemmar främjas.

Förskolan ska vara ett stöd för familjerna i deras ansvar för barnens fostran, utveckling och växande. Förskolans uppgift innebär att i samarbete med föräldrarna verka för att varje barn får möjlighet att utvecklas efter sina förutsättningar.”²

---

¹ Se Skolverkets hemsida: Sju timmar om... Förebygga diskriminering, trakasserier och kränkande behandling

² Läroplan för förskolan Lpfö 98 - Reviderad 2016, s 5, *Förskolans uppdrag*

Tillitsfulla relationer

Här följer några exempel på hur personal kan skapa förtroendefulla relationer till barnen. Ett antal faktorer lyfts i forskning fram som särskilt viktiga vid relationsbyggande:

- att ta sig tid att lyssna,
- att se hela barnet – att låta barnets livsvärld få ta plats,
- att lyfta in barns erfarenheter i undervisningen,
- att på andra sätt möjliggöra barns delaktighet och inflytande,
- att bemöta barnen utifrån de behov de har och
- att bygga ett förtroendekapital.

Normer, normmedvetenhet och normkritik

Normkritiska perspektiv kan vara ett stöd och ge förskolepersonal konkreta verktyg att hålla ihop arbetet med värden och kunskaper. Ett normkritiskt arbete berör hela det pedagogiska uppdraget och kan vara en grund för att dagligen, i planering av verksamhetens innehåll, bemötande, kollegialt lärande, reflektioner och bedömning arbeta mot att uppfylla målen i läroplanen.

Definitioner

Kränkningar av barns och elevers värdighet kan förekomma i form av:

- **Diskriminering** som innebär att ett barn eller en elev *missgynnas* av skäl som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.
Indirekt diskriminering: att någon missgynnas genom tillämpning av en bestämmelse, ett kriterium eller ett förfaringsätt som framstår som neutralt men som kan komma att särskilt missgynna personer med visst kön, viss könsöverskridande identitet eller uttryck, viss etnisk tillhörighet, viss religion eller annan trosuppfattning, visst funktionshinder, viss sexuell läggning eller viss ålder, såvida inte bestämmelsen, kriteriet eller förfaringsättet har ett berättigat syfte och de medel som används är lämpliga och nödvändiga för att uppnå syftet,
I verksamheten är det huvudmannen eller personalen som kan göra sig skyldig till diskriminering eftersom diskriminering handlar om missgynnande och förutsätter någon form av makt hos den som utför diskrimineringen.
- **Trakasserier** som innebär ett uppträdande som *kränker någons värdighet* och som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. Om någon ur personalen utsätter ett barn eller en elev för trakasserier benämns det diskriminering.
- **Kränkande behandling** är ett uppträdande som, utan att vara diskriminering enligt diskrimineringslagen, kränker barns eller elevers värdighet.

I Skolverkets allmänna råd om arbetet mot diskriminering och kränkande behandling finns följande beskrivning av trakasserier och kränkande behandling:

Trakasserier och kränkande behandling kan utföras av en eller flera personer och riktas mot en eller flera. De kan vara synliga och handfasta likväl som dolda och subtila. De kan utföras inte bara direkt i verksamheten utan även via exempelvis telefon och internet. Trakasserier och kränkande behandling kan t.ex. uttryckas genom nedsättande tilltal, ryktesspridning, förlöjligande eller fysiskt våld. Kränkningarna kan även handla om att frysa ut eller hota någon. Kränkande behandling kan äga rum vid enstaka tillfällen eller vara systematiska och återkommande.

Vem avgör vad som är kränkande?

- Kränkande behandling är ett beteende som är oönskat.
- Det är barnet eller eleven som upplever sig utsatt för kränkande behandling som avgör vad som är oönskat och kränkande.
- För att det ska vara fråga om kränkande behandling enligt lagen måste kränkningen vara märkbar och tydlig.
- Den som kränker någon måste också förstå att uppträdandet upplevs som kränkande.
- I många situationer är det uppenbart att ett beteende är kränkande, men om det inte är det så måste barnet eller eleven klargöra för den som kränker att beteendet är ovälkommet.
- Barnet eller eleven kan också ta hjälp av personalen i verksamheten.
- Det är viktigt att komma ihåg att yngre barn inte alltid har möjlighet att förmedla sina känslor på samma sätt som äldre barn och vuxna.

(Skolverket: www.skolverket.se/skolutveckling/vardegrund/krankning-av-elev)

Styrdokument

- Skollag (2010:800), 6 kap
- Diskrimineringslag (2008:567)
- Förordning (2006:1083) om barns och elevers deltagande i arbetet med en plan mot kränkande behandling
- Läroplan för förskolan Lpfö 98 - Reviderad 2016,
  - Förskolans värdegrund och uppdrag
  - 2.1 NORMER OCH VÄRDEN
  - 2.2 UTVECKLING OCH LÄRANDE
  - 2.3 BARNES INFLYTANDE
  - 2.7 FÖRSKOLECHEFENS ANSVAR

Styrdokumenterna för utbildningen påverkas även av och hänger samman med svensk och internationell rätt samt gemensamma överenskommelser som FN:s Allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna, Europakonventionen och FN:s konventioner om barnets rättigheter, medborgerliga och politiska rättigheter och avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor. Principen ur Barnkonventionen om barnets bästa och barnets rätt att uttrycka åsikter i alla frågor som rör barnet finns till exempel med som utgångspunkt i skollagen.

Främjande och förebyggande arbete på förskolan Ljusstaden

Insatser på enhetsnivå

- Barnhälsamöten genomförs med rektor, biträdande rektor och specialpedagog kontinuerligt.
- Gemensamt förhållningssätt utifrån dokumentet "Förskolan Ljusstadens pedagogiska ställningstagande- vår identitet".

Insatser på avdelningsnivå

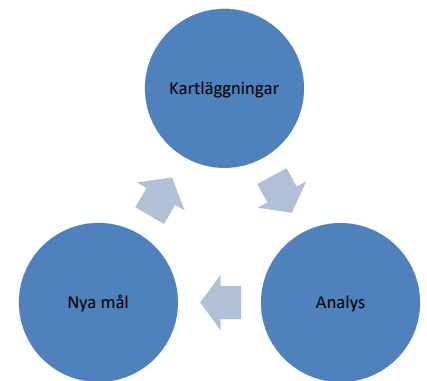
- Pedagogerna observerar genom pedagogisk dokumentation, samspelet mellan barnen och mellan vuxen – barn.
- Pedagogerna ser, uppmuntrar och lyfter fram barnens positiva sidor.
- att lära barnen att sätta ord på sina känslor
- att stärka barnens integritet och lära dem att säga nej/stopp samt att lyssna och respektera varandras önskan.
- att stötta och vägleda barnen att utveckla strategier/verktyg för att lösa konflikter.

Plan mot kränkande behandling läsåret 2019/2020

Kartläggning

Följande kartläggningar har gjorts:

- Organiserade samtal med barn
  - Djupintervjuer med utvalda barn
- Trygghetsvandringar
- Dokumentation från fall av kränkande behandling
- Personalens observationer
- BRUK (t ex Område 2 Normer, värden och inflytande)

Barn har medverkat i framtagandet av planen genom:

- Djupintervjuer
- Personalens observationer och dokumentationer.

Nulägesanalys utifrån BRUK

Enhetsnivå:

- Personalen på förskolan saknar fördjupade kunskaper i att arbeta mot kränkande behandling.
- Personalen behöver skapa gemensamma Normer och därmed ett gemensamt förhållningssätt i att arbeta med etik och moral och därmed motverka kränkande behandling– ryggsäck och tidigare erfarenheter påverkar det egna handlandet tillsammans med barnen.
- Den pedagogiska grundsynen genomsyrar inte fullt ut den vuxnes agerande.

Avdelningsnivå:

-
-

Mål för kommande år

Enhetsnivå:

- Vid läsårets slut har personalen fått fördjupade kunskaper i att arbeta mot kränkande behandling
- Vid läsårets slut har personalen påbörjat arbetet med att synliggöra sina egna normer och värden och påbörjat arbetet med att skapa ett gemensamt förhållningssätt mot kränkande behandling

Avdelningsnivå:

-
-

Uppföljning och utvärdering

Uppföljning genomförs på barnkonferens i mars 2020. Utvärdering görs i oktober 2020.

Åtgärder vid akuta händelser

Se verksamhetshandboken - *Stödprocess vid diskriminering och kränkande behandling.*

Aktiva åtgärder mot diskriminering

1. Undersöka risker för diskriminering

Första steget innebär att utbildningsanordnaren ska undersöka den egna verksamheten för att upptäcka eventuella risker för diskriminering eller repressalier, eller andra hinder för barns lika rättigheter och möjligheter. Det kan både vara reella, faktiska hinder och hinder i form av attityder, normer och strukturer.

Genom att undersöka den egna verksamheten säkerställs att de åtgärder som vidtas motsvarar en verksamhets faktiska behov.

Undersökningen ska vara en inventering och utredning av verksamheten för att identifiera hinder för lika rättigheter och möjligheter och för att identifiera om det förekommer diskriminering, inklusive trakasserier och sexuella trakasserier eller repressalier, eller risker för diskriminering eller repressalier.

Arbetet ska göras på ett generellt plan till exempel genom att göra en översyn av olika rutiner, riktlinjer och policydokument men även av attityder och normer.

Undersökningen kan göras på olika sätt. Det kan handla om att undersöka sin verksamhet genom:

- observationer
- pedagogisk dokumentation /reflektionsprotokoll
- utvecklingssamtal
- intervjuer av barn

Gör undersökningen utifrån samtliga diskrimineringsgrunder. Undersökningen ska göras på en övergripande nivå för att identifiera risker/hinder i verksamheten.

2. Analysera orsaker

Efter undersökningen ska utbildningsanordnaren analysera orsakerna till upptäckta risker och hinder.

Analysens omfattning beror i stor utsträckning på vilken typ av verksamhet det handlar om och hur stor den är.

3. Genomföra åtgärder

I steg tre ska utbildningsanordnaren genomföra de förebyggande och främjande åtgärder som skäligen kan krävas, mot bakgrund av undersökningen och analysen. Utbildningsanordnaren ska alltså bedöma vilka konkreta åtgärder som ska genomföras.

Utbildningsanordnaren ska genomföra åtgärder för att undanröja de upptäckta riskerna och hindren, främjande åtgärder i syfte att utjämna skillnader i förutsättningar mellan olika grupper, det vill säga undanröja hinder för lika rättigheter och möjligheter.

Åtgärderna ska motsvara faktiska behov. Det betyder inte att det måste finnas ett barn i verksamheten som kan drabbas idag, utan att det finns risker eller hinder som skulle kunna leda till att någon kan bli diskriminerad.

4. Följ upp och utvärdera

Det sista steget är att följa upp och utvärdera undersökningen, analysen och åtgärderna.

När det är klart ska de erfarenheter som arbetet har gett gå att använda i steg ett (undersökningen) i nästa cykel av arbetet med aktiva åtgärder.

Plan mot diskriminering läsåret 2019/2020

Kartläggning

Följande kartläggningar har gjorts:

- Organiserade samtal med barn
  - Djupintervjuer med utvalda barn
- Trygghetsvandringar
- Dokumentation från fall av kränkande behandling
- Personalens observationer
- BRUK (t ex Område 2 Normer, värden och inflytande)

Förebyggande och främjande åtgärder

Nya mål

Barn har medverkat i framtagandet av planen genom:

- Djupintervjuer
- Personalens observationer och dokumentationer.

Nulägesanalys utifrån BRUK

Enhetsnivå:

- Personalen på förskolan saknar fördjupade kunskaper i att arbeta mot diskriminering
- Personalen behöver skapa gemensamma Normer och därmed ett gemensamt förhållningssätt i att arbeta med etik och moral och därmed motverka diskriminerande behandling– ryggsäck och tidigare erfarenheter påverkar det egna handlandet tillsammans med barnen.
- Den pedagogiska grundsynen genomsyrar inte fullt ut den vuxnes agerande.

Avdelningsnivå:

-
-

Mål för kommande år

Enhetsnivå:

- Vid läsårets slut har personalen fått fördjupade kunskaper i att arbeta mot diskriminering och vilka diskrimineringsgrunderna är
- Vid läsårets slut har personalen påbörjat arbetet med att synliggöra sina egna normer och värden och påbörjat arbetet med att skapa ett gemensamt förhållningssätt mot diskriminering och allas rätt att vara olik.

Avdelningsnivå:

-
-

Uppföljning och utvärdering

Uppföljning genomförs på barnkonferens i mars 2020. Utvärdering görs i oktober 2020.

Åtgärder vid akuta händelser

Se verksamhetshandboken - *Stödprocess vid diskriminering och kränkande behandling*.

Fördjupnings- och referensmaterial

Skolverket

A) Modulen - Främja likabehandling

Sökväg: *Lärportalen/ Alla moduler/ Förskolan/ skolans värdegrund/ Främja likabehandling*

Modulen består av åtta delar:

1. Ett sammanhållet uppdrag
2. Tillitsfulla relationer
3. Trygghet och studiero
4. Interaktion på nätet
5. Normer, normmedvetenhet och normkritik
6. Normerna i min verksamhet
7. Bemötande och förväntningar
8. Hitta balansen

Varje del av består i sin tur av fyra moment:

- Moment A – individuell förberedelse
- Moment B – kollegialt arbete
- Moment C – aktivitet
- Moment D – gemensam uppföljning

Omfattning

Det tar cirka 30 timmar att arbeta med en modul.

B) Sju timmar om...

Sökväg: *Skolutveckling/ Sju timmar om.../ Sju timmar om - enkelt och nära*

Här erbjuds möjlighet till kompetensutveckling i form av olika utvecklingspaket med namnet "Sju timmar om...". Utvecklingspaketen utgår från olika områden och innehåller material som kan användas i arbetet med att utveckla verksamheten. Områdena är skolövergripande och målgrupperna är olika; från förskola till gymnasiet. Gemensamt är att det inte bör ta mycket mer än sju arbetstimmar att bli klar med ett paket. Innan ni väljer vilket område ni tänker arbeta med bör en analys ha skett utifrån skolans behov.

1) Främja likabehandling

Detta är det första i en serie om tre utvecklingspaket om arbetet mot diskriminering, trakasserier och kränkande behandling. Det handlar om alla barns och elevers rätt att vara som de själva vill och att bli behandlade med respekt.

2) Förebygga diskriminering, trakasserier och kränkande behandling

Det här är det andra i en serie om tre utvecklingspaket om arbetet mot diskriminering, trakasserier och kränkande behandling. Arbetet syftar till att stärka det förebyggande arbetet.

Det handlar bland annat om att genomföra bra kartläggningar och analyser samt att barn och elever är delaktiga i arbetet hela vägen. Ett framgångsrikt arbete mot diskriminering, trakasserier och kränkande behandling ökar barns och elevers möjligheter att lära och utvecklas.

3) Skolans värdegrund – om, genom och för

Ibland talas om ett värdegrundsuppdrag och ett kunskapsuppdrag men egentligen är uppdraget gemensamt och sammanhållet. Arbetet med det här utvecklingspaketet vill bidra till ökad samsyn om hur kunskaper och värden hänger ihop.

C) Stödmaterial

- ”Nolltolerans mot diskriminering och kränkande behandling”
- ”Förskolans och skolans värdegrund – förhållningssätt, verktyg och metoder”